

Lapvona

Otessa Moshfegh

Traducció d'Alexandre Gombau i Arnau

Narratives

«Una escriptura tan convincent i obscurament divertida
que no podem apartar-ne la mirada.» — *inews.co.uk*

«Moshfegh crea amb mestria un món que té les seves pròpies
supersticions i lleis.» — *Oprah Daily*

«Un conte medieval delirantment peculiar.» — *Publishers Weekly*

«És possible que, ambientada en un feu medieval,
es tracti d'una obra genial?» — *Daily Mail*

«L'última història perversa de la mestra macabra Moshfegh [...] evoca una història grotesca i inquietant de gran desigualtat i lluites sense sentit.» — *Booklist*

«Moshfegh escriu de manera brillant i estranya.
La seva impressionant quarta novel·la continua aquesta tradició.»
— *Mail on Sunday*

«Lapvona és una obra sublim en el sentit més genuí de la paraula:
poderosa, irrefrenable i terrorífica.» — *ArtReview*

«[Una] novel·la realment única.» — *Times Literary Supplement*

«Com una revisió retorçada de *Cent anys de solitud...* sens dubte,
els lectors gaudiran de la seva intensitat gelada i la seva cruesa
digne de l'Antic Testament.» — *Spectator*

«Una faula agosarada i vertiginosa sobre la corrupció.»
— *Culture Whisper*

Lapvona

Narratives

152

Títol original: *Lapvona*

First published by Penguin Press.
Translation rights arranged by MB Agencia Literaria SL
and The Clegg Agency, Inc., USA.
All rights reserved.

© 2022 Ottessa Moshfegh

© 2023 Alexandre Gombau i Arnau, per la traducció

© 9 Grup Editorial SL, per l'edició
Angle Editorial
c. Mallorca, 314, 1r 2a B / 08037 Barcelona
T. 93 363 08 23
www.angleeditorial.com
angle@angleeditorial.com

Disseny de col·lecció: J. Mauricio Restrepo

Primera edició: gener de 2023
ISBN: 978-84-19017-45-1
DL B 110-2023
Imprès a Romanyà Valls, SA

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre,
ni la seva incorporació a un sistema informàtic,
ni la seva transmissió en cap forma ni per cap mitjà,
sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes,
sense el permís previ i per escrit dels titulars del copyright.

Lapvona

Ottessa Moshfegh

Traducció d'Alexandre Gombau i Arnau

«Quan reso em sento idiota.»
«Anyone», Demi Lovato

Primavera

Els bandits van tornar per Pasqua. Aquest cop van matar dos homes, tres dones i dues criatures. Van robar eines de la forja del ferrer, però no pas or ni argent, ja que no n'hi havia. Un dels bandits va resultar ferit per una des-
tral que brandava la mare dels infants assassinats; li va trinxar el peu esquerre. Llavors els veïns el van retenir i el van arrossegar a la plaça del poble, on el van apallissar i el van posar a la picota. Els vilatans el van empastifar amb fang i excrements d'animals fins que es va fer fosc. En Grigor, l'avi de les criatures, estava massa trasbalsat per dormir, de manera que es va llevar en plena nit, va anar a la plaça, va tallar l'orella al bandit amb una navalla d'hortolà i la va llençar a un llimoner carregat de flors. «Pitança per als ocells!», va cridar sanglotant a l'individu sangonós, mentre s'allunyava furtivament. Ningú sabia quins actes horribles havia comès concretament aquest bandit de la picota. La resta de la banda havia fugit, emportant-se sis oques, quatre cabres, sis rodes de formatge i una bota de mel, a més de les eines de ferro.

No es van robar xais, ja que el pastor, en Jude, vivia en una pastura a unes quantes milles del centre del po-

ble i havia tancat el ramat a la pleta per dormir, com de costum. La quintana era al peu d'un turó, al cim del qual s'alçava el gran casalot de pedra on residia en Villiam, senyor i governador de Lapvona. Els guàrdies estaven apostats per defensar-lo de qualsevol individu que pugés al turó amb actitud amenaçadora. Entre l'eco dels xiscles del poblat, a en Jude li va fer l'efecte que, des d'on estava estirat, vora el foc, aquella nit, sentia tesar la corda dels arcs dels guàrdies. No era per casualitat que en Jude i el seu fill, en Marek, vivien a la quintana de més avall del casalot. En Villiam i en Jude eren parents, tenien un besavi comú. En Jude considerava en Villiam un cosí, tot i que els dos homes no es coneixien personalment.

Dilluns en Marek, de tretze anys, es va acostar al poble per ajudar els homes a cavar una rasa per enterrar els morts. Volia ser útil, però es va agemolir quan va veure els cadàvers arrencats sobre l'espessa gespa del cementiri i els homes empunyant les pales. Només els havien tapat el cap amb una tela fina. En Marek s'imaginava els rostres encara vius. Podia distingir les pestanyes marcant-se contra el teixit amb la brisa. Entreveia el contorn dels llavis i li semblava que es movien, parlant-li, advertint-lo que marxés. Els cadàvers dels dos infants recordaven ninos de fusta, rígids i adorables. En Marek es va persignar i va retrocedir fins al camí. Els homes del poble van cavar la rasa fàcilment, sense ell, de tota manera. A ningú li importava si anava o venia. En

Marek era com un gos perdut que voltava amunt i avall pel poble de tant en tant, i tothom sabia que era un bastard.

En Marek era un noi esquifit que havia crescut deformat; la columna vertebral se li torçava a la meitat fent sortir enfora la caixa toràcica, amb la qual cosa el braç només trobava una posició còmoda descansant sobre la panxa, plegat a mitges. Tenia les cames guerxes. El cap també era deforme, tot i que l'ocultava sota un barret de roba esparracat i una tofa de cabells pèl-rojos que no s'havien pentinat ni tallat mai. El seu pare (de llargs cabells foscos) censurava la vanitat com un pecat capital. A la seva humil llar de la quintana no hi havia miralls, tampoc era que se'n poguessin permetre cap. En Jude era el fadrí de més edat de Lapvona. Altres homes es casaven amb cosines joves si calia (les dones solien morir en ple part) o canviaven ovelles o porcs en algun poblat del nord per una mossa alta i casadora.

En Jude no suportava veure el seu reflex, ni tan sols al rierol clar i gèlid que baixava per la vall, o al llac on anava a banyar-se algun cop a l'any. També creia que en Marek no havia de veure-s'hi. S'alegrava de tenir un fill i no pas una filla, la manca de bellesa de la qual resultaria més complicada. En Marek era lleig. I desnerit. No pas com en Jude, els ossos i músculs del qual eren com roques polides i batudes pel mar, arrodonides i resplendents malgrat tenir la pell bruta i, sovint, coberta de merda de xai. En Jude mai no mencionava que el ros-

tre d'en Marek era indecorosament desproporcionat: el front del xaval era ample i marcat de venes; el nas, protuberant i tort; les galtes, enclotades i pàl·lides; els llavis, fins; el mentó esmolat s'enfonsava en un coll tot arrugat i fluix, com un mocador de pell sobre la gola tova que no li marcava la nou. «La bellesa és l'ombra del dimoni», deia en Jude.

De camí a casa, en tornar del cementiri, en Marek va passar per davant de la picota, on el bandit ferit gemegava i plorava en una llengua que no coneixia ningú. En Marek es va aturar per resar una oració per l'ànima del bandit.

—Déu, perdona'l —va deixar anar en veu alta, però l'individu va continuar ploriquejant.

En Marek s'hi va acostar. No hi havia ningú més. Potser la pudor dels excrements havia allunyat la gent sota aquell sol calent de primavera. O potser havien anat tots a mirar com enterraven els morts. En Marek va esguardar el bandit als ulls. Eren verds, com els seus. Però, a diferència dels seus, els del bandit eren cruels, va pensar el noi. Si s'hi apropava, li feia l'efecte, hi veuria el dimoni. Quan el bandit el va veure atansar-se, es va posar a plorar de nou, com si en Marek fos l'únic que el pogués salvar. Però, encara que el vailet fos prou fort per aixecar el piló i ajudar-lo a fugir al bosc, no ho faria pas. Déu estava mirant.

—Déu et perdona —va dir en Marek al bandit.

Encara s'hi va apropar més, i tot seguit va gosar posar una mà sobre el braç de l'individu. Podia veure que tenia el peu destrossat, li penjava amb un os sobresortint-li a través de la carn, entre la pell dentada i groguenca. La seva respiració era ràpida i treballosa. Les mosques pul-lulaven sense fer cas dels crits desesperats del bandit. En Marek va tancar els ulls i va resar fins que l'altre va deixar de ploriquejar. Els va obrir just en l'instant que el bandit li escopia a la cara. Sabia que no havia de fer cap ganyota, ja que això revelaria el seu fàstic i Déu el jutjaria. Al contrari, es va inclinar i va besar el cap del bandit, i seguidament es va llepar els llavis per notar el gust salat de la suor del reu i els olis rancis adherits als seus cabells vermellosos. L'altre es va estremir i li va fer una llengota. En Marek va fer una reverència, va girar sobre els talons i se'n va anar, amb la impressió que ara els plors del bandit no eren de dolor ni de ràbia, sinó d'embadaliment per la salvació, encara que sonessin exactament igual.

En Marek marxava de la plaça tot caminant tranquil·lament, ara, amb una sensació de benestar formiguejant-li al braç esquerre, cosa que interpretava com la concessió d'una petita gràcia contràriament a la resta del poble, que havia ultratjat el bandit i que, per consegüent, a hores d'ara sofria en l'obscuritat, enterrant els morts, que a diferència d'ells sí que descansaven en pau.

A fora del poble en Marek es va creuar amb uns quants guàrdies d'en Villiam que patrullaven pel camí. Els va somriure i els va saludar amb la mà. Ells no van parar esment en el noi. Tots els guàrdies eren descendents de nòrdics, per això mateix eren alts i forts. Els nòrdics tenien fama de resoluts i freds. Eren físicament superiors als nadius de Lapvona i, si haguessin volgut, haurien pogut saquejar el poblat i irrompre a la casa senyorial d'en Villiam i matar-lo amb un ràpid cop de colze al cor. Però s'havien amansit prou després de generacions de contractes de protecció, i ara obeïen les ordres d'en Villiam com si fos el seu amo. De fet, era el seu amo, i de tots els criats de la casa, del poble sencer, dels boscos i de les granges escampades arreu del feu. En Villiam era l'amo de les pastures d'en Jude i de la petita cabana que compartia amb en Marek. Aquella quintana venia amb el bosc, que també era d'en Villiam.

Ara, mentre en Marek s'endinsava en aquest bosc de camí a casa, va decidir que no diria al pare que havia fet un petó al bandit. En Jude no comprenia el perdó. Era incapaç de perdonar perquè estava subjugat pel dolor i el ressentiment. Aquesta rancúnia era el que el mantenia viu. El primer greuge havia estat la mort dels pares quan tan sols era un adolescent, ofegats al llac durant una tempesta. Havien sortit a pescar i el vent havia desfet el petit rai. Un vendaval així de fort era tan insòlit que a en Jude li semblava que la tragèdia l'havia colpejat expressament, una ventada infernal i malintencionada amb el propòsit

de prendre-li l'única família que coneixia i s'estimava. El segon greuge va ser la pèrdua de l'Agata, la seva senyora, la mare d'en Marek. Havia mort en el part, li agradava explicar, dessagnada fins a morir a terra, vora el foc. Encara es podia distingir la taca de sang tretze anys més tard.

—Allà. El vermell encara s'hi veu —deia en Jude, i assenyalava el punt, al costat de la llar de foc, on el terra semblava més desgastat que la resta. En Marek mai no podia distingir-hi la sang—. No guipes aquest color, igual que la teva mare —asseverava en Jude—. Vet aquí el motiu.

—Però en canvi sí que veig els meus cabells pèl-rojos —protestava en Marek.

Un cop de puny a la mandíbula esquerra va fer que el noi es mossegués la llengua sense voler. Va tacar amb sang de la boca just el mateix lloc on figurava que havia mort la mare. En Jude va tornar a assenyalar.

—Ara ho veus? Veus on em va deixar perquè criés un fill tot sol?

Tampoc era que ell hagués estat gaire per en Marek. En Jude no l'abraçava ni el consolava mai. Immediatament després del traspàs de la seva senyora, havia lliurat el nadó a l'Ina perquè en tingués cura durant el dia, mentre ell s'ocupava dels bens. L'Ina era la dida del poble aleshores, i una mena de llegenda a la contrada, una dona sense home ni criatura propis, els pits de la qual havien alletat la meitat de veïns. Alguns la titllaven de bruixa perquè era cega i, malgrat això, se'n sortia amb

diligència. A més, tenia intuïció per a les medecines. Bescanviava bolets i ortigues per pa i ous, i hi havia qui deia que els bolets provocaven visions infernals, i d'altres, que en provocaven de celestials, però sempre guarien el malestar; ningú podia dubtar dels coneixements de l'Ina sobre plantes medicinals. En desconfiaven perquè ella era sàvia i a ells no els quedava altre remei que consultar-la. Vivia a la vall, en una zona boscosa al sud de les pastures d'en Jude.

L'Ina era tan vella que ningú en sabia l'edat i a hores d'ara ja se li havien assecat els pits. En Marek se l'estimava. Amb tretze anys, encara la visitava un cop a la setmana. Ella era l'única persona que l'amanyagava i li adreçava alguna paraula amable ara i adés. Ell li portava flors dels prats, llet d'ovella i castanyes quan era la temporada, pa i formatge quan en sobrava.

—Has cavat? —va preguntar en Jude quan en Marek va arribar a casa. Va enfonsar una tassa al barril d'aigua i l'hi va oferir.

—No em necessitaven —va respondre en Marek—. I em feien por els morts. Em feia por que encara fossin vius.

—Els assassinats eren bona gent —va comentar en Jude—. Només la gent dolenta queda atrapada al seu cadàver. Aquesta és la seva penitència eterna; els que van a l'infern es podreixen. Els que van al cel desapareixen. No queda ni rastre de carn. Sigues bo i no deixaràs res al

darrere. Sigues dolent i viuràs eternament al teu cadàver putrefacte sota terra.

—Per què els morts que van ser bona gent encara tenien carn, doncs? Perquè encara no havien anat al cel?

—Primer cal enterrar-los. Així que són soterrats, desapareixen.

—I tu com ho saps? —va demanar en Marek.

—Soc el teu pare —va advertir en Jude—. Jo ho sé tot.

Van bullir llet d'ovella i van tapar la gerra amb un drap per impedir que hi caiguessin mosques mentre es refredava. En Marek va arrencar els grills de les patates, les va ficar en aigua i va posar unes quantes pomes senceres al foc. Eren pomes velles de la collita de tardor. En Jude només havia menjat llet d'ovella, pa, pomes, patates i herbes silvestres tota la seva vida. Com la resta d'habitants de Lapvona, no menjava carn. Tampoc bevia aigüamel, únicament llet i aigua. En Marek menjava el mateix que en Jude, reservant sempre uns quants mossos per a Déu: sabia que aquest sacrifici era la millor manera de complaure'l.

—Et fa mal el cap? —va preguntar en Marek al pare. En Jude es fregava les temples amb els artells. Sovint tenia mal de cap. Era habitual que les genives li sagnessin.

—Calla —va replicar en Jude—. S'acosta una tempesta, això és tot.

—Plourà aquesta nit?

—Plourà dimecres. Just a temps per al penjament.

I dimecres va ploure. Mentre pare i fill baixaven a la plaça del poble, una càlida pluja primaveral va fer tremolar les flors del llimoner i va saturar l'ambient sota la caputxa d'en Jude amb una olor que li va portar a la ment alegres records d'infantesa, fent que se sentís avergonyit en rondar-li això pel cap un dia com aquest. En Jude encara no havia vist el bandit.

—Així doncs, els bandits van matar els meus avis?
—va preguntar en Marek.

—Els meus pares es van ofegar. Ja ho saps.

—Els pares de la mare, doncs... Els bandits els van matar?

—T'ho he dit un centenar de vegades —va deixar anar en Jude. Va explicar a en Marek que la seva mare havia estat víctima d'un atac, al poble on havia nascut, quan tenia dotze anys, un any més jove que en Marek ara—. Primer van tallar el coll al teu avi, i després van violar la teva àvia. En acabat també li van tallar el coll. Van lligar els teus oncles amb cordes i els van llançar dins d'un pou perquè s'ofeguessin. Tan sols eren uns marrecs.

—I a la mare, què li van fer?

—Li van arrencar la llengua perquè no pogués parlar, però va fugir —li va recordar en Jude—. Va tenir sort d'escapar-se. La van trobar al bosc, pràcticament morta. Pobra Agata. Per què t'agrada tant aquesta història?

—Perquè m'estimo la mare.

—Era una noia forta, però portava la mort al damunt.

La mort és així. Com un pidolaire que et segueix pel camí. I et mata.

—La mare era molt bonica?

—Quina pregunta més poca-solta —va etzibar en Jude. Per descomptat, s'havia inventat el nom de la noia i la seva història. Sense llengua, no podria haver donat compte de tot plegat a en Jude (amb prou feines entenia la llengua de Lapvona quan va arribar). Tot i això, en Jude pensava que la història el feia quedar com un heroi—. Ella era l'única que va quedar viva. Imagina't la culpa que comporta aquesta càrrega. A qui li importa la bellesa?

—Jo em sentiré culpable quan moris —va dir en Marek a en Jude.

—Bon noi.

La multitud s'havia aplegat a la plaça i, mentre en Jude i en Marek arribaven, van treure el bandit de la picota. Pare i fill es van afegir a un grup de vilatans i van observar com els guàrdies d'en Villiam lligaven les mans del bandit a l'esquena i l'arrossegaven, fent-li rebotar les cames sobre l'empedrat. El van pujar pels esglaons fins al petit cadafal de la forca. Els vilatans parlaven en veu baixa entre si, algunes dones s'ensumaven els mocs i uns quants homes picaven violentament amb els peus, assedegats de sang. En Grigor, el vell, estava plantat estoiçament al davant de la forca, preguntant perquè les ànimes dels seus dos nets morts trobessin la pau. Les famílies dels altres vilatans assassinats maleïen a crits el bandit. La seva ràbia era justa. El pare Barnabas, el capellà, això

els havia dit. «Reproveu un malfactor i Déu sabrà que sou bons.» En Marek es tapava les orelles. No li agradava sentir grolleries. Era primmirat en aquest sentit. Fins i tot les paraules rudes d'en Jude li feien mal al cor:

—Maleït sia! —exclamava en Jude.

El dogal es balancejava amb la càlida brisa, i els guàrdies d'en Villiam el van engrapar i el van estrènyer al voltant del coll del bandit. Van portar un tamboret perquè l'individu s'hi enfilés, però no s'hi aguantava dret. Estava massa malferit. No li van posar cap caputxa, com era el costum amb els assassins. Als homes que penjaven per delictes menys greus (indesitjables que violaven o robaven) els posaven un sac al cap. En Marek va esguardar el bandit. La sang de l'orella tallada li havia empastifat la cara, de manera que només li brillava el blanc dels ulls quan, amb desvergonyiment, va alçar la vista cap a la gentada. Després que rellisqués diversos cops patèticament, els guàrdies d'en Villiam el van posar per fi dalt del tamboret i li van subjectar les cames. El bandit no es resistia ni renegava. Simplement va dir:

—Déu us perdona. —Si fa no fa, les mateixes paraules que en Marek li havia dit pocs dies abans. I llavors els guàrdies van empènyer el tamboret i l'home es va bambolejar. Es remenava i sacsejava les cames com per agafar impuls. Tot d'una el cos es va posar tens i va quedar ert, amb les cames rígides i rectes. I llavors ja no es va moure més.

—Ja és mort? —va preguntar en Marek.

—Per l'amor de Déu, que ets cec? —En Jude el va mirar i va veure que el noi s'havia tapat els ulls amb el barret. En Jude l'hi va apartar de la cara—. Comprova-ho tu mateix.

En Marek va obrir els ulls just quan un dels homes d'en Villiam esventrava el bandit amb una espasa i escampava els budells pel terra del cadafal. El soroll llefiscós es va imposar sobre els murmuris de la multitud. En Marek es va tombar i va amagar el rostre a la màniga del jersei de llana del pare, que era ple d'herbes seques i restes d'esbarzers, i que feia tuf de xai. Li van venir arcades, es va vinclar i va escopir a terra. No tenia bé la panxa. En Jude el va engrapar pel braç i se'l va emportar lluny de la gentada.

—Què et passa?

—No ho sé.

—Et sap greu pel bandit?

—Sí.

—Per què?

—Potser era el pare d'algú.

—Et penses que no mataria la seva família?

—No ho sé.

—A aquests bandits la família no els importa gens ni mica. Són fills del diable. Oblida'l. Ara es podrà. Alimentarà els cucs. Agafem flors de camí a casa?

—Sí.

Les flors encara es mostraven porugues i apocades, les poncelles tot just començaven a obrir-se, ja que encara eren a l'inici de la primavera. Hi havia roselles del color de la sang al llarg del camí, i en Jude en va agafar algunes mentre els guàrdies d'en Villiam els avançaven, en fila de dos, procedents del poble. En Jude feia veure que no existien. No li agradaven els nòrdics. Pensava que portaven el mal a dins. Els seus cabells clars mai semblaven bruts, i la seva pell mai semblava envellir. Els homes tan nets no li despertaven confiança. Només comprenien les coses superficialment, per això semblaven tan perfectes. Es prenien el recolliment i el dolor d'en Jude com una feblesa, considerava ell. No respectaven el seu caràcter reflexiu. Els veien a ell i al seu fill com bestiar, no gaire millors que els bens que cuidaven. I no semblava importar-los gens la seguretat dels vilatans. En cap atac dels bandits s'havien pres mai la molèstia de defensar el poble. Es replegaven turó amunt, fins a la casa senyorial, amb les armes a punt. Res més. Eren covards, pensava en Jude. El que ell no sabia, naturalment, era que els bandits treballaven per a en Villiam. Els pagava per saquejar el poble cada cop que circulaven rumors de dissidència entre els camperols. El pare Barnabas comunicava aquests rumors al senyor. Aquesta era la seva funció principal com a capellà de la vila: escoltar les confessions del poble baix i informar de qualsevol intenció hostil o actitud mandrosa cap al seu superior. El terror i el dolor anaven bé per a l'esma, creia en Villiam.

Per anar a la tomba de l'Agata, en Jude i en Marek es van endinsar al bosc. Hi havia castanyes bordes a terra. En aquests verals deixaven menjar els porcs, i mentre en Marek i en Jude caminaven podien sentir roncs i esgüells. Enllà d'aquest bosc hi havia un pomerar, massa vell per donar fruits. L'escorça argentada dels arbres era gruixuda com una cuirassa, i les cicatrius d'anys i panys de vilatans gravant-hi el nom amb unes X s'enlairaven ben amunt. Enllà del pomerar, l'herba era fina, i el sòl clar i rocós, però com que havia plogut el terreny cedia agradablement sota els peus descalços d'en Jude i les sabates de sola prima d'en Marek. El noi va collir un grapat de tiges de camamilla i de blavets que creixien prop d'un sender que s'allunyava, i seguidament unes tiges de falguera mascle fora del camí, vora una estesa d'iris. Va agafar les que estaven en flor i uns quants brots de frèsia. Després van tirar cap a un bosqueró de pollancre, on, sota l'arbre més gros, hi havia la tomba de l'Agata.

En Marek estava molt seriós mentre caminaven, tenia l'estómac remogut i la ment encara ofuscada per l'escena de la plaça del poble. És clar que ja havia vist anteriorment bandits penjats i esbudellats, però aquest home tenia alguna cosa especial. No havia semblat espantat mentre els homes d'en Villiam l'arrossegaven a la forca. Potser sabia on anava. Com Jesús a la creu.

—Aquell bandit —va dir en Marek—. Penses que tenia mare?

—Tothom té mare —va replicar en Jude.

—I a la mare del bandit li sap greu que hagi mort?
—Els no són com nosaltres. No tenen cor.
—Penses que ell també tenia un fill?
—Un malparit, ben segur, si de cas. A qui li importa?
—La mare m'estimava?
—Va morir per tu —va apuntar en Jude—. Això ho diu tot.

—La veuré al cel?
—És clar que sí. Sempre que hi vagis.
—I tu?
—No t'amoïnis per mi, Marek —va dir en Jude.

Però a ell l'amoïnava que el pare no anés al cel. L'home no era amable. I quan pregava, en Marek tenia la impressió que la ràbia traspuava per les espatlles del pare, que la crueltat que guardava a dins s'escapava com baf. Tampoc era que l'home fos poc pietós. Però la pietat d'en Jude es revelava amb intensitat i violència, no pas amb l'amor i la pau que l'haurien d'acompanyar, pensava en Marek. En Jude es flagel·lava cada divendres i havia instat en Marek a fer el mateix. Tot i això, aquest últim pensava que en Jude ho feia amb massa passió. Suava tot, grunyia, s'assotava una espatlla i després l'altra, fent ganxyotes de dolor i respirant tan fort que li queia bava per la boca, i llavors la xuclava i l'escopia bruscament, com si hi trobés plaer, com si el dolor li agradés. Això espantava en Marek, perquè ell també gaudia, amb aquest dolor, i se'n sentia avergonyit. De ben petit, un genoll esgarrinxat o una fuetada a l'esquena, qualsevol cosa que li ferís

el cos, li semblava un bé de Déu. Sabia que això no estava bé. Així doncs, s'ho guardava per a ell, amb la qual cosa la impúdica mostra de dolor i plaer per part del pare encara semblava més perversa. L'únic que en Marek volia realment a aquesta edat era anar al cel, on Déu i la mare se l'estimarien.

—Però i si alguna cosa no sortís bé? —va preguntar a en Jude—. I si no aconsegueixes anar al cel?

—Si Déu vol, hi aniré.

La tomba de l'Agata estava marcada amb un senzill roc arrodonit del riu. En Jude l'havia escantellat amb un violent cop, com per deixar clar que estava destrossat per la mort de la jove. En Jude era analfabet, com tothom a Lapvona, però deia que la marca del roc tenia una forma amb sentit.

En Marek tenia per costum estirar-se damunt la tomba de la mare, col·locant el cos de través com si fos un nadó als braços de la difunta a través de la terra. Sempre havia tingut la sensació que estava molt a gust en aquest lloc. S'hi ajeia, alçava la vista cap al bransoleig de les branques del pollancre i sentia refilar algun ocell. Un abellerol o un oriol desgranant unes alegres notes. En Marek ho interpretava com que la mare li cantava des del cel. Ara, dret vora la tomba, sentia una garsa grallant. Eren uns gralls empipats i secs, rogallosos com si una vella l'esbronqués des d'una finestra.

—Per què no t'hi estires, avui? —va demanar en Jude, dipositant les flors al costat de la pedra escantellada.

—Avui no. Els ocells fan una cantarella massa trista.

En Jude no creia en els cants dels ocells. No es fiava dels ocells. No estaven arrelats a la terra, i ell era un home arrelat a la terra. S'estimava els seus xais perquè eren com ell. Se sentien atrets pel confort de les pastures, es posaven a l'ombra per estar frescos o calents segons com bufés el vent. En Jude era igual. Era esclau de la seva jornada des de la sortida del sol fins a la posta, i estava convençut que aquest era el seu deure: pasturar el ramat era la feina que li havia atorgat Déu. En Jude feia cas omís de les campanes de l'església. No li calia saber quina hora era. Amb els ritmes de la natura en tenia prou. Havia nascut en aquestes pastures i tenia la impressió que també hi moriria. Per què no havia enterrat l'Agata a la quintana? En Marek l'hi havia preguntat moltes vegades. Però ell no responia mai la pregunta.

—Som-hi, doncs —va dir en Jude, tombant-se ja cap al bosc.

El sender que havien obert a través del bosc des de la tomba de l'Agata fins a la quintana era estret perquè en Jude i en Marek mai no caminaven costat per costat. En Jude sempre encapçalava la marxa. En Marek coneixia tan bé el cos del pare per darrere com les seves mans o la seva cara. Els peus d'en Jude trepitjaven el terra en posició recta. Els passos d'en Marek es desviaven cap enfora, com els d'un ànec, i si no es concentrava tiraven cap a la dreta, igual que la postura torçada del seu cos contra natura. Els turmells d'en Jude eren perfectes, l'articulació

ben conformada i suau, i la cama s'estretia per sota del panxell com un canell fi. Els turmells d'en Marek estaven inflats i plens de pigues, sovint esgarrinxats pels esbarzers, i li'n sortia sang i li picaven. La seva pell era fina i delicada. L'Ina li fregava els peus amb sàlvia de tant en tant per evitar que se li escamés la pell, se li nafrés o se li desprengués, segons deia la dona. «Ets com una serp», li repetia. Els panxells d'en Jude eren arrodonits, forts i bronzejats, i rere els genolls se li marcaven els tendons com fines cordes de budell. Li cobrien la resta de les cames uns pantalons, que duia apedaçats al cul i entre les cuixes. Les seves natges eren abrinades i robustes. En Marek sabia que el cos del pare era bonic. Però mai no ho esmentava. Simplement respectava el físic d'en Jude com a part de la natura, igual que trobava bonic un voltor, o una vaca. Era conscient que ell no s'assemblava gens al pare. No es podia comparar un corriol amb un pollastre. Eren animals diferents. Ningú que els veiés junts endevinaria mai que eren de la mateixa sang.

Els malucs d'en Jude eren estrets, l'esquena llarga, les espatlles musculades i encorbades malgrat ser amples i compungides. Caminava amb el cap cot. Havia agafat aquesta mania després de passar-se tants anys vigilant els bens. De vegades en Marek l'observava amb admiració; en aquest món desprietat, aquest home li havia donat un sostre sota el qual aixoplugar-se i l'havia educat a la seva manera, com a pare i fill. D'altres, en Marek se'l mirava com un home que vivia a l'ombra del pecat. Feia

veure que dormia mentre en Jude es tocava cada lluna nova sota la tosca manta de llana vora el foc a l'hivern, o sota la finestra oberta a la primavera. Les nits càlides de tardor i de l'estiu dormien a les pastures, sota els estels, amb els bens, per vigilar que els llops no s'hi acostessin, deia en Jude. Però en Marek sabia que era perquè a en Jude li agradava sentir l'aire càlid sobre la pell mentre dormia, com si Déu l'acariciés amb la brisa. Cada nit que en Jude es tocava, deixava escapar un gemec de baríton tan horripilant, tan esfereïdor, que només podia ser obra del dimoni, pensava en Marek. Després del gruny, el cos d'en Jude es posava rígid, seguidament se sacsejava, i a en Marek li semblava que es tractava d'una mena d'ablució espiritual, com per expulsar el mal de dins del cos. En Marek mai no parlava d'aquesta peculiaritat del pare, però la coneixia. I representava un altre impediment, segons creia, perquè el pare pogués anar al cel.

Ara, en endinsar-se al bosc, semblava que el dia s'enfosquia. L'ambient era fred entre els arbres, no bufava cap brisa càlida, però el terreny desprenia una dolça olor de podridura. En Jude preferia la primavera a l'hivern. Li encantava el color i l'encís de la primavera. Li encantava el sol. Mentre seia i vigilava els bens a la tarda, sense cap ombra a la vista, en Jude podia sentir els llavis de Déu sobre la galta cada cop que es tombava de cara al sol. Això era Déu per a ell: el petó del sol. La mà de Déu sobre la pell nua era l'única certesa que sorgia de l'abstractesa de la veritat i del pensament, de tot, i això dona-

va a en Jude una sensació d'arrelament a la terra. S'estimava l'herba entre els dits dels peus i el tacte suau d'un be contra la cama en passar pel seu costat. S'estimava els ulls joves dels anyells somrient-li en la seva primera primavera, meravellats per tota aquella llum. S'estimava el vigor de les articulacions dels bens en moure's, ensumar i mastegar la dolça herba, el bellugueig de les seves orelles amb les primeres cantarelles de les mallerengues de camí al nord. El bestiar d'en Jude no tenia banyes i era d'un blanc pur. Eren uns bens molt mansois, i es mantenien com a xais més temps que els bens d'altres indrets. Fins i tot les seves dents de llet eren més rodones i planes que les d'altres xais. Però tenien pèl. No pas llana. Només eren bons per a carn. Per tant, dels seus xais, cada any en Jude se'n quedava tan sols uns quants per criar, i la resta els venia perquè els escorxessin. Aquest era el sacrifici que feia, com el seu pare havia fet abans que ell, i el pare del seu pare també. Després de la venda del ramat, cada primavera, en Jude intentava reprimir les llàgrimes sense sortir-se'n, fins que tornava a estar sol i segur a la seva quintana amb els altres bens (la majoria dels quals l'any vinent anirien al mercat, per descomptat).

Els bens que es quedaven per criar també estaven de dol. En Jude no els podia mirar als ulls. Se sentia culpable per haver enviat els seus germans i germanes a la mort. En comptes de demanar-los perdó, tractava amb crueltat la resta de bestiar, fent veure que els havia oblidat quan tornaven de pasturar i llavors escridassant-los

perquè s'afanyessin, com si fossin una càrrega, el recordatori d'un temps que voldria oblidar. Tanmateix, depenia d'aquests joves xais per mantenir el nombre de nounats del ramat. A les pastures no tenia tanques. Ni tampoc gos. Comprenia el ritme del pasturatge i de la set, i que els bens preferien dormir a l'ombra de la cabana durant el dia, però al ras a la nit. Els anyells d'en Jude ara tenien sis setmanes. Havia observat com les panxes de les ovelles havien crescut des de la tardor. A mesura que els camps quedaven en estat latent a l'hivern, les alimentava a mà amb fenc, gairebé com si es disculpés. «Em sap greu que no sigui herba ni farratge fresc.» Ajudava els xais a néixer al pessebre, prohibint parlar a en Marek.

—No els agrada el so de la teva veu —explicava, i era cert. Les ovelles belaven, esbufegaven i grunyien si en Marek s'hi acostava. A en Jude li feia l'efecte que les ovelles sabien que a la seva manera en Marek era un jovecell, que si podia els prendria la llet per a ell, que els xuclaria l'aliment matern perquè n'estava afamat. «Fora d'aquí —l'engegaven—. Beeee.»

En Marek s'alletava de les ovelles quan en Jude no mirava. Apartava els xais, s'amorrava a la teta de l'ovella i mamava fins que li venien arcades. Estava convençut que hi tenia dret, com a fill de Déu. Ell també era un xai. Però que en Marek fos submís no implicava pas que també fos feble. Al contrari, era un noi reprimat, amansit per ser servent de Déu. I com a servent de Déu, aques-

ta llet d'ovella era el seu llegat. Et podies convèncer de qualsevol cosa si hi rumiaves prou. Ara, mentre pare i fill travessaven el bosc cap a la pastura, a en Jude l'amoïnava el nombre de petjades de sabata que veia al llarg del sender. Esperava que no fos el recaptador d'impostos. Ja havia pagat tot el que podia aquella primavera. Si li exigien res més, ell i el seu fill passarien gana.

Al revés que el seu pare, en Marek preferia l'hivern a la primavera. Gaudia amb el fred. Entenia que l'amor de Déu els escalfava mitjançant el foc de la llar. Li agradava l'enorme bondat de tot plegat i, per tant, agraïa l'olor de fum. Li agradava notar el moc humit sobre el llavi, com li formava una crosta, li tibava la pell i li picava quan obria la boca en un somriure. Li agradava la neu sobre les branques i l'aspecte dels núvols, com una cortina que es podia apartar. Costava d'admirar, un cel clar i blau. En Marek el veia com una buidor, un lloc sense caire celestial. Preferia els núvols perquè es podia imaginar el paradís al darrere. Podia alçar la vista i concentrar la mirada en les formes dels núvols, preguntar-se si aquell era el rostre de Déu o la mà de Déu, segons com, o si Déu l'observava a través del cel entelat. Potser, potser. La gruixuda capa que duia a l'hivern l'embolcallava confortablement. Si en Jude s'estimava la coïssor de les flagel·lacions, en Marek s'estimava el fred per la seva crueltat. El patia, el resistia i, per consegüent, guanyava mèrits pel que feia a bones obres i humilitat. Sense aquell vent cruel, no calia la protecció d'un bon foc a la llar, no calia res-

posta a les pregàries. El llum d'oli cremava amb precisió. La flama era femenina, consirosa, com un esperit imposant la seva voluntat contra el temps. El foc de la llar era masculí, poderós, instintiu, incansable. En Marek mai no tremolava de fred. Se sentia més a gust amb el fred, ben mirat, com si els seus ulls poguessin veure-hi millor, com si pogués sentir-hi amb més claredat; en la neu i l'aire cristal·lí, tot era pur i net.

En Jude pensava que les ombres allargades dels arbres sobre la neu eren amenaçadores, que el fred atreia el mal, que amb cada exhalació s'alliberava un fantasma. Perquè a l'hivern morien les coses. No hi havia flors, ni fruits. No hi havia fulles als arbres. A l'estiu en Jude se sentia més tranquil. Anava descamisat pel camp, la pell se li bronzejava i enduria, els cabells se li tornaven més rosos. A l'hivern estava tot encarcerat dins l'abric de capes i més capes de llana, no es canviava mai la roba interior de camals llargs per por d'estar nu davant la gelor. En Marek havia nascut al febrer. Evidentment, ni ell ni el seu pare tenien en compte l'aniversari del seu naixement, sinó l'aniversari de la mort de l'Agata. La seva absència planava sobre tots dos com un ocell. A en Marek li feia l'efecte que l'ocell era prou a prop però fora de l'abast, que si baixés una mica més li podria engrapar les urpes i se l'enduria volant a un lloc millor. Per contra, a en Jude li feia l'efecte que l'ocell era massa a prop. Que si alçava la vista li esgarraparia els ulls. La diferència era que en Jude havia conegut l'Agata. I ell sabia la veritat sobre la

seva absència. L'únic que sabia en Marek era que ella havia donat la vida per ell, com faria qualsevol bona mare.

Ara, de nou a casa, en Jude va donar menjar als bens i va enviar en Marek al rierol a buscar aigua fresca. Aquesta era la tasca preferida d'en Marek, perquè, amb les seves espatlles torçades, li costava mantenir en equilibri el jou amb les galledes. Gaudia de l'esforç que li exigia la seva deformitat. Havia de torçar el pit per equilibrar cada costat, altrament les galledes es descompensaven i vessaven. Estava ben entrenat per a aquest joc, ja que agafava aigua diverses vegades al dia. Una bona obra, ho considerava, que s'afegia als mèrits de la seva ànima. Però avui, mentre practicava aquest equilibri de camí al rierol, va ensopegar amb una arrel i va caure, i una de les galledes va picar a terra i es va partir. Tant era que s'hagués masegat la barbata i que les incisives se li haguessin clavats al llavi. Es va eixugar la sang amb la màniga i la va mirar. No era del mateix color que la sang del bandit?

—Pare, auxili! —va cridar dramàticament, amb l'esperança que la seva patètica veu arribés fins a la pastura. Però, en el fons, a en Marek el complaïa una mica sagnar i que, segurament, la galleda trencada fos motiu suficient perquè en Jude li clavés una bona pallissa quan arribés a casa. El dolor era bo, pensava en Marek. L'acostava més a l'amor i la compassió del pare. Es va tocar la barbata i

el llavi masegat, llavors va veure un roc amb un cantell esmolat i es va fer petits talls a les galtes perquè semblessin encetades i sangonoses com si la caiguda hagués estat més greu. Es va tallar el front amb la pedra, es va despendinar els cabells i va rebregar el barret abans de continuar el camí fins al rierol. Seria molt més difícil mantenir en equilibri el jou amb només una galleda plena. Bé, va pensar. S'ho havia ben merescut. Només així valia la pena viure. Li donava l'excusa per demostrar que era superior al sofriment dels mortals.

En Jude sempre tenia sentiments contradictoris després de visitar la tomba de l'Agata. Ara com ara, la mentida que havia explicat a en Marek (que l'Agata era morta i enterrada sota el pollancre) s'havia acabat tornant certa, segons com. A l'Agata se la podia considerar morta i ben morta; s'havien vessat moltes llàgrimes i s'havien dipositat moltes flors en aquell indret, sota les branques. La descripció que ell havia fet dels crits de l'Agata i l'olor de la sang sortint-li del ventre matern, vora la llar de foc, tenien la integritat d'una experiència real. Mai no s'havia sentit culpable per la mentida que venia a continuació. Era massa orgullós per confessar la veritat de la desaparició de l'Agata. Però era allà fora, suposava, en alguna banda. No havia mort pas als seus braços, com havia dit tantes vegades. Simplement se n'havia anat, inadvertida. Durant anys, en Jude havia esperat que tornés, amb els pits plens a vessar de llet, desesperada, penedida i plorosa per la ximpleria d'haver fugit en plena

nit així, emportant-se únicament l'abric i els guants de pell d'en Jude, s'imaginava ell, perquè era hivern i sempre tenia les mans fredes. En Jude havia agafat en Marek als braços, aquella criatura estranya i menuda (no ben bé humana, li semblava), amb aquells ulls protuberants que no s'obrien, aquella respiració superficial que feia entrar en pànic en Jude amb cada silenci. «El petitó es morirà», deia, i a ell li encantaven els petitons. Estava trasbalsat. Això era el que devia haver empès l'Agata a marxar, creia en Jude. No podia quedar-se a veure com moria el petitó. Ella mateixa només era una nena. I en Jude se l'havia estimada salvatgement, com un animal, prometent-li la lluna en un cove i tota la protecció de Déu mentre es quedés prop seu. «Sigues la meva dona», li havia suplicat molts cops. «El petitó es morirà.» Quines ximpleries més grosses havia dit. L'havia espantada. Estava a terra, tota tremolosa i sagnant. I en Jude li havia llançat l'abric al damunt. «Prou de tremolar», havia advertit. Si la criatura hagués mort, la seva ximpleria hauria tingut alguna mena de sentit. Ell es devia haver tancat en si mateix un moment, només un moment, i quan es va espavilar de nou ella ja no hi era. En Jude havia tapat la criatura amb l'abric i havia sortit corrents a fora, entre els bels dels bens. Havia cridat l'Agata per la quintana. Nevava, la foscor es desdibuixava amb la blancor boirosa de la llum de la lluna. L'hauria pogut empaitar, buscar-la pel bosc, però aquell petitó tenia fred. S'estava morint, creia ell amb tot convenciment. I llavors, com si en Marek sa-

bés que el seu pare necessitava algun tipus d'empenta, va plorar; la seva boca una ferida carnosa, la llengua rosada i trèmula. «El petit», va deixar anar entre plors en Jude. Va tornar a dins la cabana i a l'escalfor del foc i va besar el menut, li va netejar la sang de la cara. La placenta era a terra, enmig d'un toll vora la llar. En Jude la va llençar al foc, on va crepitari i fumejar.

Quan va sortir el sol, va anar a la cabana de l'Ina amb un xai per pagar-li l'alletament del nadó. Ella va rebutjar l'animal, però va dir que tindria cura d'en Marek sempre que a en Jude li calgués.

—Per què fa aquesta pinta tan estranya? —va preguntar en Jude.

—La teva noia va provar de matar-lo, vet aquí la raó —va explicar l'Ina—. Va venir a veure'm molts cops buscant herbes per treure-se'l de dins.

I aquí es va acabar tot. L'Agata era morta per a en Jude.

Ara, a l'ombra de la tarda, en Jude amanyagava els xais acabats de néixer i procurava no pensar en l'Agata.

—Pobrissó —deia per a si mateix, acariciant l'orella del menut de la darrera ventrada. Tenia setze cries, cinc ovelles i un moltó. El moltó vivia a part de la resta, en un petit corral a l'extrem sud de la quintana, sota uns pins. En Jude no se'n cuidava tant com de les ovelles i de les cries. Quan donava menjar al moltó, simplement li llan-